

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

P/11/048
LKI-4101-18-01/2011

Kielce, dnia lutego 2012 r.

**Pan
Waldemar Skowron
Prezes Zarządu – Dyrektor Naczelny
Bumar Amunicja S.A.
w Skarżysku – Kamiennej**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach przeprowadziła w Bumar Amunicja S.A. w Skarżysku – Kamiennej (Spółka lub offsetobiorca) kontrolę w zakresie realizacji zobowiązań offsetowych (ZO lub zobowiązań) wprowadzonych aneksem nr 1 z dnia 8 grudnia 2006 r. do umowy offsetowej z dnia 1 lipca 2003 r. zawartej pomiędzy Skarbem Państwa a OTO MELARA S.p.A. (OTO MELARA,), w związku z dostawą dla Sił Zbrojnych RP kołowych transporterów opancerzonych.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 24 stycznia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, ocenia działalność offsetobiorcy zarówno na etapie projektowym jak i realizacyjnym związanym ze zobowiązaniem nr 40 pod nazwą *Nieodpłatny transfer technologii, na podstawie której nastąpi uruchomienie produkcji zaawansowanej głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm poparty zamówieniami*, obejmującymi łącznie dziewięć przedsięwzięć (oznaczonych odpowiednio ZO nr 40.1 – 40.9), o łączne wartości offsetowej 127.390 tys. euro.

Pozytywną ocenę uzasadnia doprowadzenie przez Spółkę do osiągnięcia faktycznej zdolności produkcyjnej ww. środków bojowych na podstawie pakietu danych technicznych przekazanych przez NAMMO Raufoss AS z Norwegii (NAMMO, offsetodawca). Zdolność ta, potwierdzona została przez offsetodawcę wydaniem offsetobiorcy świadectwa certyfikowanego producenta. Wykonanie ZO 40.1-ZO 40.4 o łącznej wartości offsetowej 126.790 tys. euro, stanowiło 99,5% całego zobowiązania offsetowego.

Jednakże, w ocenie NIK, nieodpłatny transfer technologii służyć miał uruchomieniu przez offsetobiorcę handlowej produkcji tego wyrobu, do której ostatecznie nie doszło. W latach 2008-2010, wbrew pierwotnym założeniom, NAMMO nie złożyło Spółce żadnych zamówień. Zamówień takich nie złożyło również (do czasu zakończenia kontroli) Ministerstwo Obrony Narodowej (MON). W konsekwencji nie następował wzrost sprzedaży będący wynikiem wdrożenia tego zobowiązania, co było jednym z zasadniczych celów jego włączenia do umowy offsetowej z OTO MELARA.

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

Zdaniem NIK powyższa sytuacja, w części wynikała z ujawnionych w trakcie kontroli nieprawidłowości, które dotyczyły:

- nienależytego zabezpieczenia interesów Spółki w podpisanej w dniu 15 grudnia 2006 r. umowie licencyjnej z NAMMO;
- dokonywania dla potrzeb ZO zakupów maszyn i urządzeń w terminach niezgodnych z umową licencyjną, co w konsekwencji opóźniło faktyczną gotowość Spółki do realizacji zamówień offsetodawcy;
- niepodjęcia działań, bądź podejmowania ich w sposób nieskuteczny, w celu sprzedaży głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm na rynkach zagranicznych wskazanych przez NAMMO oraz Siłom Zbrojnym RP.

1. Spółka na podstawie podpisanego przez Ministra Gospodarki w dniu 8 grudnia 2006 r. aneksu nr 1 do umowy offsetowej z OTO MELARA, stała się offsetobiorcą ZO pod nazwą *Nieodpłatny transfer technologii, na podstawie której nastąpi uruchomienie produkcji zaawansowanej głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm poparty zamówieniami*. W ramach tego zobowiązania zaplanowano realizację dziewięciu elementów składowych (oznaczonych ZO od nr 40.1 do nr 40.9) o łącznej wartości offsetowej 127.390 tys. euro. Obejmowały one przekazanie Spółce przez NAMMO praw własności intelektualnej związanych z produkcją i marketingiem zaawansowanej głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm, technologii produkcji, certyfikacji, udzielenie wsparcia finansowego oraz złożenie zamówień na zakup elementów, części i komponentów do systemów raketowych.

W świetle udzielonych wyjaśnień, Spółka nie zabiegała wprost o włączenie zagadnień dotyczących pozyskania technologii i uruchomienia produkcji głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm do umowy offsetowej z OTO MELARA, jednakże przekazała do Ministerstwa Gospodarki informację, że jest zainteresowana pozyskaniem tej technologii i uruchomieniem produkcji.

W pełni akceptując argumentację Zarządu Spółki o bardzo wysokich kosztach pozyskania nowoczesnych technologii związanych z systemami raketowymi kal. 70 mm na zasadach komercyjnych – sprawiających w konsekwencji, że jedynie mechanizm offsetowy umożliwia do nich dostęp – NIK zwraca uwagę, iż głównym argumentem przemawiającym za uruchomieniem produkcji ww. systemu raketowego było założenie offsetobiorcy o sprzedaży głowicy RA82 70 mm Siłom Zbrojnym RP i zagranicznym odbiorcom, w tym NAMMO. Założenia tego dokonano, pomimo iż przed podpisaniem aneksu do umowy offsetowej z OTO MELARA, Spółka nie posiadała żadnych zamówień oraz pewności ich pozyskania zarówno z MON, jak i z zagranicy. Wartość zamówień deklarowanych przez NAMMO (o łącznej wartości offsetowej 600 tys. euro) była relatywnie niewielka w stosunku do wartości offsetowej całego projektu.

W okresie poprzedzającym podpisanie aneksu do umowy offsetowej z OTO MELARĄ Spółka współpracowała z NAMMO przy innych projektach, w tym wynikających z innych umów offsetowych i była związana z tym offsetodawcą umową o współpracy z 15 maja 2001 r., obejmującą m.in. systemy raketowe 70 mm.

Kontrola wykazała, że NAMMO nie wwiązało się w pełni z innej umowy offsetowej dotyczącej dostawy dla Sił Zbrojnych RP samolotów wielozadaniowych F-16. Przewidziane w ramach tej umowy zakupy w Spółce w latach 2005 – 2006 przez offsetodawcę nie zostały w całości zrealizowane.

Powyższe okoliczności, odnoszące się do okresu bezpośrednio poprzedzającego włączenie ZO nr 40 do umowy offsetowej z OTO MELARA powinny, zdaniem NIK, skłaniać Spółkę do zachowania szczególnej staranności i dbałości o należyte zabezpieczenie własnych interesów w kolejnej umowie licencyjnej z NAMMO.

2. W umowie licencyjnej z NAMMO Spółka w sposób niewłaściwy zabezpieczyła swoje interesy na wypadek niewykonania, niepełnego wykonania lub nieterminowej realizacji przez offsetodawcę zobowiązań przewidzianych w specyfikacji ZO.

W dniu 15 grudnia 2006 r. Spółka podpisała z NAMMO umowę licencyjną, na mocy której offsetodawca miał przekazać prawa własności intelektualnej związane z produkcją i marketingiem zaawansowanej głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm (ZO 40.1), technologię produkcji (ZO 40.2), certyfikat (ZO 40.4), dokonać wsparcia finansowego Spółki (ZO 40.3.) oraz złożyć zamówienia na zakup elementów, części i komponentów do systemów raketowych (ZO 40.5 – 40.9).

Przedmiot umowy licencyjnej był zgodny ze specyfikacją offsetową przyjętą w aneksie do umowy offsetowej z OTO MELARĄ.

W umowie licencyjnej Zarząd Spółki nie spowodował określenia:

- zagranicznych rynków zbytu, na które Spółka mogła sprzedawać przedmiot zobowiązania offsetowego (zostały one uzupełnione w aneksie nr 1 do tej umowy z dnia 15 maja 2007 r.);

- wysokości opłat licencyjnych z tytułu sprzedaży poza obszar Polski głowic ćwiczebnych, w ilości przekraczającej 30 tys. sztuk.

Ponadto w ww. umowie nie zabezpieczono interesów Spółki poprzez wprowadzenie zapisów określających ilość oraz terminy sprzedaży produktów Spółki, kontrahentom wskazanym przez NAMMO, a także możliwości naliczania kar umownych w przypadku niewywiązania lub nienależytego wywiązania się offsetodawcy z tego ZO.

Stwierdzono, że w trakcie obowiązywania umowy licencyjnej dokonano zmian terminu realizacji ZO 40.3 (dwukrotnie) oraz ZO 40.4 (jednokrotnie). Propozycje wprowadzenia tych zmian przedstawiło Spółce Ministerstwo Gospodarki.

3. Terminowo, zgodnie z umową offsetową, zrealizowano cztery elementy składowe ZO, dotyczące:

- przeniesienia przez NAMMO na Spółkę prawa własności intelektualnej związane z produkcją i marketingiem zaawansowanej głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm o wartości offsetowej 48.000 tys. euro (ZO 40.1);
- przekazania przez NAMMO Spółce technologii produkcji ww. głowicy RA82 70 mm o wartości offsetowej 77 000 tys. euro (ZO 40.2);
- dokonania wsparcia finansowego Spółki o wartości offsetowej 1.430 tys. euro (ZO 40.3);
- przekazania Spółce świadectwa certyfikowanego producenta głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm do nowoczesnych niekierowanych systemów raketowych kaliber 70 mm klasy powietrze-ziemia, dla helikopterów i samolotów oraz udzielenia wsparcia przy uzyskaniu certyfikatu z Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych o wartości offsetowej 360 tys. euro (ZO 40.4).

Zarząd Spółki nie wyegzekwował od NAMMO wykonania w terminach wynikających z umowy offsetowej, czterech elementów składowych ZO (od 40.5 do 40.8), dotyczących zakupu od Spółki elementów, części i komponentów do systemów raketowych o łącznej wartości offsetowej 480 tys. euro (wartości nominalnej 240 tys. euro) w ramach ZO:

- 40.5 w terminie od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r.;
- 40.6 w terminie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2009 r.;
- 40.7 w terminie od 1 stycznia 2010 r. do 31 grudnia 2010 r.;
- 40.8 w terminie od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r.

Zdaniem NIK, ze względu na brak w umowie licencyjnej zapisów dotyczących kar umownych, nie było możliwe skuteczne dochodzenie przez Spółkę terminowej i pełnej realizacji tych zamówień.

4. Zarząd Spółki zakupów maszyn i urządzeń ramach realizacji ZO 40.3, dokonał w terminach niezgodnych z umową licencyjną i to pomimo ich dwukrotnego przesunięcia.

Wsparcie finansowe w kwocie 715 tys. euro (wartość nominalna) uzyskane w ramach realizacji ZO 40.3, na podstawie umowy licencyjnej, miało zostać przeznaczone na wykonanie przez Spółkę lub zakup wyposażenia do produkcji głowicy ćwiczebnej RA82 70 mm, w kwocie 500 tys. euro oraz na opracowanie dokumentacji technicznej (dokumentacja techniczna, wymagania techniczne, dokumentacja technologiczna, badania), w kwocie 215 tys. euro.

Zakupu maszyn i urządzeń za 500 tys. euro Spółka dokonała z opóźnieniem wynoszącym od jednego do siedmiu miesięcy, w stosunku do terminów określonych w umowie licencyjnej.

Rozliczenia kwoty 215 tys. euro przeznaczonej na sfinansowanie opracowania dokumentacji technicznej i technologicznej, wymagań technicznych i badań, dokonano jedynie na podstawie statystycznego zestawienia udziału czasu zaangażowania pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych przy realizacji tego ZO. Rozliczenie takie nie uwzględniało rzeczywistego czasu pracy przeznaczonego na prace badawczo-rozwojowe i wdrożeniowe przy realizacji partii próbnej głowic ćwiczebnych RA82 70 mm oraz nie przedstawiało rzeczywistego rozkładu kosztów prowadzonych badań na poszczególne komórki organizacyjne Spółki. W trakcie kontroli NIK, Zarząd Spółki wprowadził nowe zasady rozliczania kosztów realizacji umów offsetowych.

5. NIK ocenia jako niewystarczające dotychczasowe działania podejmowane przez Spółkę w celu efektywnego zaangażowania posiadanych aktywów trwałych (w postaci przekazanych przez offsetodawcę wartości niematerialnych i prawnych oraz aktywów rzeczowych) w celu pozyskania zamówień umożliwiających uruchomienie produkcji głowic RA82 70 mm (lub ich elementów).

W lipcu 2011 r. NAMMO złożyła w Spółce dwa zamówienia łącznie na kwotę 300 tys. euro (wartość offsetowa 600 tys. euro), do zrealizowania w 2012 r. I tak:

- w dniu 1 lipca 2011 r. wpłynęło zamówienie z NAMMO na 343 sztuk układów napędowych, każdy po 808,16 euro, łącznie za kwotę 277 tys. euro, z terminem realizacji do 31 maja 2012 r.;
- w dniu 8 lipca 2011 r. wpłynęło zamówienie z NAMMO na 100 sztuk głowic RA82 70 mm, każda po 228,0 euro, łącznie za kwotę 23 tys. euro, z terminem realizacji do 30 maja 2012 r.

Według złożonych wyjaśnień, do chwili obecnej offsetobiorca nie dokonał sprzedaży głowic RA82 70 mm lub ich elementów do offsetodawcy (ani do innych podmiotów) w ramach ZO nr 40.5 – 40.9. Sprzedaż taka do NAMMO (na pełną wartość ZO wszystkich ww. zobowiązań) ma zostać zrealizowana w roku 2012 na podstawie ww. zamówień złożonych w 2011 r.

Poza tym, Zarząd Spółki nie podejmował działań mających na celu sprzedaż głowic RA82 70 mm (lub ich elementów) na rynkach zbytu NAMMO w krajach określonych w aneksie nr 1 do umowy licencyjnej (Indie, Malezja i Indonezja). Jednocześnie podjęte dotychczas przez Zarząd Spółki działania (jedna oferta w dniu 31 października 2008 r.), w celu sprzedaży głowic ćwiczebnych RA82 Siłom Zbrojnym RP, były zdecydowanie niewystarczające.

6. NIK nie zgłasza uwag do współpracy offsetobiorcy z Ministerstwem Gospodarki na etapie przygotowywania i realizacji ZO nr 40, a także w zakresie rzetelności przekazywanych informacji dotyczących aktualnego stanu realizacji poszczególnych zobowiązań offsetowych.

Ministerstwo Gospodarki dwukrotnie (w czerwcu 2007 r. i w marcu 2008 r.) w trakcie realizacji obowiązywania umowy offsetowej, kontrolowało Spółkę w zakresie prawidłowości realizacji ZO (40.1 – 40.3). Stwierdzone w trakcie jednej z tych kontroli nieprawidłowości (dotyczące m.in. nieokreślenia w umowie zagranicznych rynków zbytu), zostały wyeliminowane podpisaniem aneksu nr 1 do umowy licencyjnej.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) podjęcie skutecznych działań w celu sprzedaży głowic RA82 70 mm (lub ich elementów) na rynkach zbytu NAMMO w krajach określonych w umowie licencyjnej oraz Siłom Zbrojnym RP;
- 2) zabezpieczanie interesów prawnych i ekonomicznych Spółki w umowach offsetowych, w celu zapewnienia pełnej i terminowej realizacji wszystkich elementów określonych w specyfikacji zobowiązań offsetowych;
- 3) wyeliminowanie przypadków niedotrzymywania terminów zakupów maszyn i urządzeń określanych w realizowanych umowach offsetowych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezesa w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, albo o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.